

TUNNE SOSIAALITURVASI!

Maatalous sivuelinkeinoineen

YEL, yrittäjän eläkevakuutus

MYEL, maatalousyrittäjän eläkevakuutus

TyEL, työntekijän eläkevakuutus

MATA, maanviljelijän lakisääteinen tapaturmavakuutus

Mela, Maatalousyrittäjien eläkelaitos

Kela, Kansaneläkelaitos

Voit säästää jopa 1000 euroa vuodessa!

SISÄLTÖ

1 Johdanto	4
2 Sivuelinkeinon aloittaminen - mitä eläkevakuutuksia tarvitsen?	4
2.1 Kuka sitten tarvitsee YEL -vakuutuksen?.....	5
2.1.1 Johtava asema.....	6
2.1.2 Perheenjäsen.....	7
2.2 Työtulo	7
2.3 Vakuutusmaksut	7
3 Miten työeläke muodostuu?	8
3.1 Työeläke.....	8
3.1.1 Miten työeläkkeeni kerääntyy?.....	9
3.2 Eläkkeen karttuminen sosiaalieduista	9
3.3 Elinaikakerrointa sovelletaan vuodesta 2010 alkaen.	9
3.4 Eläkkeen hakeminen.....	10
3.5 Työskentely eläkkeen rinnalla.	10
4 Mitä tapahtuu onnettomuuden sattuessa tai ammattisairauden iskiessä?	11
4.1 Maanviljelijän tapaturmavakuutus	11
4.2 Maatalous sivuelinkeinoineen.....	11
4.3 Vapaaehtoinen yrittäjien tapaturmavakuutus	12
5 Päiväraha	13
5.1 Sairauspäiväraha sairauden yhteydessä	13
5.1.1 Maatalousyrittäjän sairauspäiväraha.....	14
5.1.2 Yrittäjän sairauspäiväraha	14
5.1.3 Kelan sairauspäiväraha	14
5.2 Maanviljelijän tapaturma ja ammattitauti	15
5.2.1 Päiväraha tapaturman tai ammattitaudin sattuessa.....	15
5.2.2 Sairausloman jatkuminen	16
5.2.3 Muu yrittäjätyö.....	16
5.2.4 Tapaturma ansiotyössä työntekijänä	18
5.2.5 Viransijaisapu	18
5.2.6 Korvausten verotus	18
5.3 Yrittäjien vapaaehtoinen tapaturmavakuutus	18
5.3.1 Päiväraha.....	18
5.3.2 Muut korvaukset.....	18
5.3.3 Verotus	18
5.4 Äitiys-, isyys- ja vanhempainraha.....	18
5.4.1 Jos tulot ovat nousseet vähintään 20 %.....	20
6 Yrittäjien ja maanviljelijöiden työttömyysturva	20
6.1 Kuka on yrittäjä?.....	20
6.2 Milloin yrittäjä on työtön?	21
6.3 Yrityksen myyntivoiton jaksotus.....	21

6.4 Milloin maatalousyrittäjä on työtön?.....	21
6.5 Mitä pitää tehdä jos jää työttömäksi?.....	21
6.6 Milloin saa tulosidonnaista päivärahaa?.....	22
6.7 Työttömyyseläke.....	23
7 Työterveydenhuolto	24
7.1 Yrittäjille ja maatalousyrittäjille.....	24
7.1.1 Kustannukset	25
7.2 Korvauksen hakeminen	25
7.3 Maatalousyrittäjille.....	25
7.4 Työnantajalle	26
8 Tärkeitä linkkejä	27

Kuva: istockphoto.com

Johdanto

Maatalousyrittäjän ryhtyessä maatalouden ohella muuhun yritystoimintaan hänellä on erilaisia valintamahdollisuuksia sosiaaliturvansa järjestämiseksi.

Jos veroviranomainen hyväksyy sivuelinkeinosi maatalouden sivutulona, riittää kirjanpito ja maatalousyrittäjän eläkevakuutus eli MYEL-vakuutus. Jos sen sijaan sivuelinkeino on alalla jota ei hyväksytä maatalouden sivuelinkeinoksi, sinun täytyy rekisteröidä sivuelinkeinosi erikseen. Siinä tapauksessa tarvitsit erillisen kirjanpidon ja yrittäjän eläkevakuutuksen eli YEL-vakuutuksen. Voit rekisteröidä sivuelinkeinon yksityisenä elinkeinonharjoittajana, avoimena yhtiönä, kommandiittiyhtiönä tai osakeyhtiönä.

Ennen muun yritystoiminnan aloittamista maatalouden ohessa on tärkeää suunnitella tarkoin yritysmuoto, eläkevakuutus ja muun sosiaaliturvan järjestäminen.

Maatalousyrittäjille jotka suunnittelevat sivuelinkeinon aloittamista, on tarvetta antaa tietoa valintamahdollisuuksista. Maatalousyrittäjä voi tai joutuu yhdistämään kaksi eri järjestelmää. Jos maatalousyrittäjällä on sivuelinkeino jota verotetaan elinkeinoverolain mukaan, hän tarvitsee yrittäjien eläkevakuutuksen, YEL, sivuelinkeinoaan varten ja samalla maatalousyrittäjän eläkevakuutuksen, MYEL, päätoimentuloaan eli maataloutta varten.

Tämän esitteen tarkoituksena on antaa sivuelinkeinoa harjoittaville maatalousyrittäjille tietoa maatalousyrittäjien ja yrittäjien eläkevakuutuksista, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksia (MATA) ja yrittäjien tapaturmavakuutuksia koskevista valintamahdollisuuksista. Esitteessä on tietoa myös työeläkkeen muodostumisesta, päivärahoikeuksista sekä työttömyysturvasta ja työterveydenhuollosta. Esitteessä käsitellään ainoastaan sosiaaliturvaa ja lähtökohtana tässä esitteessä on että pääasiallisena toimeentulona on maatalous.

Pelkästään maataloutta harjoittaville on ennestään olemassa sosiaaliturvaa koskevaa materiaalia.

Esite ”Tunne sosiaaliturvasi” on elektronisessa muodossa Lantbrukssällskapet -järjestön kotisivulla www.osl.fi

Sivuelinkeinon aloittaminen - mitä eläkevakuutuksia tarvitsen?

Jos suunnittelet yrityksen perustamista, sinun kannattaa ensin miettiä eläkevakuutusvaihtoehtoja, erityisesti jos pääelinkeinonasi on maatalous. Jos uutta sivuelinkeinoasi verotetaan maatilaverotuksessa, sivuelinkeino lasketaan maatalouden sivuelinkeinoksi, jolloin tarvitaan vain MYEL-vakuutus.

Suunnittelemme esimerkkinä puuverstasta maatalouden täydennykseksi. Puuverstas perustetaan avoimeksi yhtiöksi. Molemmat puoliset omistavat yhtiön. Puuverstasta verotetaan elinkeinoverotuksen mukaan, minkä vuoksi meidän on hankittava YEL-vakuutus tätä sivuelinkeinoa varten.

MYEL-vakuutus on pakollinen, jos yrittäjällä on maatila ja vakuutuksen vaatimukset täyttyvät. Vaatimuksena on vähintään viisi MYEL-hehtaaria viljeltyä viljelymaata ja metsää. MYEL-vakuutus kattaa kuitenkin vain maataloustoiminnan.

Ennen sivuelinkeinon aloittamista on syytä tarkastaa veroviranomaisilta hyväksytäänkö elinkeino maatalouden sivuelinkeinoksi. Jos näin on, riittää MYEL-vakuutus. Sivuelinkeino hyväksytään maatalouden sivuelinkeinoksi ainoastaan jos se liittyy maatalouteen. Toiminnassa tulee käyttää maataloudessa käytettäviä koneita tai tiloja. Sivuelinkeinon toiminnan laajuus ratkaisee myös voidaanko se hyväksyä maatalouden sivuelinkeinoksi.

Jos sivuelinkeinona on esimerkiksi puuverstas ja sitä ei hyväksytä maatilaverotuksen piiriin, on otettava YEL-vakuutus, joka kattaa puuverstastoiminnan. Jos esimerkiksi työskentelee yrittäjänä ja on myös palkkatyössä, on maksettava YEL-vakuutusta, mutta palkasta on myös maksettava TyEL-vakuutusmaksua.

Maatalouden piiriin hyväksytty sivuelinkeino on aina mainittava MYEL-vakuutuksessa. Jos täydentävässä toiminnassa sattuu onnettomuus, korvausasiat sujuvat helpommin, jos toiminta on mainittu vakuutuksessa.

Työajan tapaturmavakuutus sisältyy automaattisesti MYEL-vakuutukseen. Sen sijaan tapaturmavakuutusta ei sisälly YEL-vakuutukseen, vaan se on tehtävä erikseen yritystoiminnan osalta.

2.1 Kuka sitten tarvitsee YEL -vakuutuksen?

- Yrittäjän on otettava YEL-vakuutus, jos hän on 18–67-vuotias
- hän työskentelee yrityksessä
- yritystoiminta on jatkunut vähintään neljä kuukautta keskeytyksettä sen jälkeen, kun yrittäjä on täyttänyt 18 vuotta.
- työtulo on vähintään 6.896,69 € vuodessa (vuonna 2011)
- hänen ansiotyönsä ei kuulu muun eläkelain piiriin.

Sivuelinkeinoa varten valittava yhtiömuoto vaikuttaa siihen, miten ja kuka tarvitsee vakuutusta.

	Yksityinen elinkeinoharjoittaja	Avoin yhtiö	Kommandiittiyhtiö	Osakeyhtiö
Yrittäjän eläkevakuutus (YEL)	Liike- tai ammatinharjoittaja ja perheenjäsen joka työskentelee yrityksessä mutta joka ei saa palkkaa.	Yhtiömies avoimessa yhtiössä, joka työskentelee yrityksessä.	Vastuullinen yhtiömies kommandiittiyhtiössä joka työskentelee yrityksessä.	Henkilö johtavassa asemassa osakeyhtiössä, työskentelee siellä ja omistaa yksin yli 30 % osakkeista tai jolla on yksin yli 30 % äänimäärästä.
Työntekijän eläkevakuutus työntekijöille (TyEL)	Yrittäjän lapset jotka työskentelevät yrityksessä ja saavat palkkaa	Perheenjäsen joka työskentelee yrityksessä palkalla, mutta ei ole yhtiömies	Äänetön yhtiöjäsen jos tällä on palkattua työtä, perheenjäsen joka työskentelee yrityksessä palkalla, mutta ei ole yhtiömies.	Osakas joka yksin tai yhdessä perheen kanssa omistaa korkeintaan puolet osakkeista. Palkkatyö. Osakkaan perheenjäsen (ei omista osakkeita yhtiössä): palkattu työ.
Eläketurvan ulkopuolella		Perheenjäsen joka työskentelee ilman palkkaa, ei yhtiömies	Äänetön yhtiöjäsen, jos tämä työskentelee ilman palkkaa. Myös vain pääomatuloa nostava yhtiömies. Perheenjäsen joka työskentelee ilman palkkaa ei yhtiömies.	Osakas joka yksin tai yhdessä perheen kanssa omistaa korkeintaan puolet osakkeista, joka työskentelee ilman palkkaa tai nostaa vain pääomatuloa. Osakkaan perheenjäsen (ei omista osakkeita yhtiössä): palkatonta työtä.

YEL -vakuutus tulee ottaa eläkevakuutusyhtiöstä. Tämä tulee tehdä puolen vuoden kuluessa yritystoiminnan alkamisesta. **Yksi** YEL-vakuutus riittää vaikka yrittäjällä olisi toimintaa useissa yrityksissä.

Esimerkkimme puuverstaassa, joka on avoin yhtiö, molemmilla omistajilla tulee olla YEL-vakuutus. Jos perheenjäsen työskentelee yhtiössä mutta ei ole yhtiömies, tämä henkilö tulee vakuuttaa TyEL:n mukaan palkkatyöstä. Ilman palkkaa työskentelevä on eläketurvan ulkopuolella.

2.1.1 Johtava asema

Johtavassa asemassa ovat toimitusjohtaja, hallituksen jäsen ja muut vastaavassa asemassa olevat henkilöt. Myös hallituksen varajäsen tulee vakuuttaa YEL:n mukaan, jos hänellä on yhtiössä nimenkirjoitusoikeus tai jos voidaan osoittaa, että hän pitemmän aikaa, esimerkiksi vuoden, toimii varsinaisen hallituksen jäsenen tilalla.

2.1.2 Perheenjäsen

Perheenjäsenillä tarkoitetaan yrityksessä työskentelevän henkilön puolisoa ja avopuolisoa. Perheenjäseniä ovat myös yrittäjän lapset ja vanhemmat sekä heidän puolisonsa, jos nämä asuvat samassa taloudessa yrittäjän kanssa. Sisaruksia ei lasketa perheenjäseniksi YEL:ssä, vaikka nämä asuisivat samassa taloudessa.

2.2 Työtulo

Työtulon tulee sekä maanviljelijän että yrittäjän kohdalla vastata omaa työpanosta. Sen tulee vastata palkkaa, joka maksettaisiin ulkopuoliselle henkilölle saman työn suorittamisesta.

On tärkeää pitää eläkevakuutuksen työtulo oikealla tasolla, koska siihen perustuvat eläkekertymä ja kaikki sosiaaliset edut, esimerkiksi sairauspäiväraha. Voimassa olevien vakuutusten muutokset ovat voimassa hakupäivästä mutta eivät koskaan takautuvasti (MYEL ja YEL).

2.3 Vakuutusmaksut

Vasta jos työtulo ylittää 37.966,79 euroa MYEL-vakuutuksessa, tämän summan yli menevä osa nousee samaan maksuprosenttiin kuin YEL-vakuutus. Tämä ilmenee oheisesta taulukosta.

Näin ollen MYEL-vakuutus on siis edullinen verrattuna YEL-vakuutukseen. Yrittäjällä on siis mahdollisuus säästää rahaa, jos sivuelinkeinoa voidaan verottaa maatilalain mukaan, maatalouden sivuelinkeinona.

YEL- ja MYEL-vakuutusmaksujen vertailu.

Vuonna 2011	YEL-maksu	MYEL-maksu Työtulo < 24.160,65	24.160,65–37.966,79	< 37.966,79
Alle 53 -vuotias yrittäjä	21,60 %	10,584 %	Nousee liukuvan asteikon mukaan	21,60 %
Yli 53 -vuotias yrittäjä	22,90 %	11,221 %	nousee liukuvan asteikon mukaan	22,90 %
Uusi yrittäjä	25 % alennus ensimmäiset neljä vuotta			

Katso vuosittain päivitetty tiedot osoitteista www.mela.fi ja www.yrityssuomi.fi.

YEL-maksu on joustava. Yrittäjällä on mahdollisuus maksaa pienempää tai suurempaa vakuutusmaksua kuin mitä vahvistettu työtulo edellyttää. Tämä mahdollistaa tulevan eläkkeen parantamisen hyvinä vuosina maksamalla lisämaksua korottamatta työtuloa. Huonompina aikoina yrittäjä voi maksaa pienempää maksua alentamatta kuitenkaan vahvistettua työtuloa.

Koska vahvistettu työtulo pysyy muuttumattomana, jousto ei vaikuta esimerkiksi sairauspäivärahan tasoon. Yrittäjä voi vuodeksi kerrallaan sopia vakuutusyhtiönsä kanssa jouston

käyttämisestä. Lisämaksu voi olla 10-20 % normaalista maksusta ja pienennetty maksu 10-20 % matalampi kuin normaali maksu. Maksua ei kuitenkaan voi alentaa summaan, joka on pienempi kuin YEL-työtulon raja. Vuonna 2011 raja on 6.896,69 euroa. Lisämaksua voidaan maksaa joka vuosi, mutta alennettua maksua ainoastaan kolme kertaa 7 vuoden jakson aikana. Sinulle ei myönnetä joustavaa YEL-maksua, jos saat alennusta YEL-vakuutuksestasi uutena yrittäjänä tai jos sinulla on maksamattomia vakuutusmaksuja.

MYEL-vakuutuksessa ei ole vastaavaa joustavuutta. Siinä ei voi maksaa lisämaksua tai alennettua maksua. Jos näin tapahtuu, täytyy vakuutuksen vahvistettua työtuloa muuttaa.

Maksamattomat YEL- ja MYEL-maksut vähentävät kokonaistyötuloa ja vaikuttavat näin eläkkeen määrään. Toisin sanoen, siltä ajalta jolloin maksu on ollut maksamatta, ei kartu eläkettä.

Yrittäjä voi valita maksaako hän maksun itse vai maksaako sen yritys. YEL- ja MYEL-maksut ovat kokonaisuudessaan vähennyskelpoisia verotuksessa.

Vuosittain päivitettyt tiedot löytyvät Melan tai Yritys-Suomen internet- sivuilta, www.mela.fi ja www.yrityssuomi.fi.

3

Miten työeläke muodostuu?

Suomessa on kaksi lakisääteistä eläkejärjestelmää, jotka täydentävät toisiaan:

- **Työeläke (ansioeläke)** - kerätään omalla palkkatyöllä ja yrittäjätoiminnalla
- **Kansaneläke** - turvaa vähimmäistoimeentulon eläkevuosina.

Eläketurva voi muodostua yhdestä tai useammasta työeläkkeestä. Jos eläke jää pieneksi, kansaneläke kompensoi sitä.

Yksityiset eläkevakuutukset ainoastaan täydentävät lakisääteistä eläkevakuutusta!

3.1 Työeläke

Työeläkettä karttuu 18-vuotispäivän jälkeen seuraavan kuukauden alusta. Ennen vuotta 2005 eläkekertymän ikäraja oli 23 vuotta. Eläkettä voi kartuttaa sen kalenterikuukauden loppuun jolloin työntekijä täyttää 68 vuotta.

Työeläkkeen määrä riippuu työssäoloajasta, palkasta tai työtulosta ja maksuprosentista. Eläke lasketaan kaikkien työeläkelakien piiriin kuuluvien ansiotulojen perusteella, ts. palkat ja yrittäjän työtulot. Työeläke lasketaan, kun eläkehakemus käsitellään.

3.1.1 Miten työeläkkeeni kerääntyy?

1.1.2005 alkaen eläkettä karttuu määrätyn prosentin mukaan MYEL/YEL-työtulosta ja muista vuosituloista.

- 18–52-vuotiaana karttuu 1,5 % vuodessa
- 53–62-vuotiaana karttuu 1,9 % vuodessa
- 63–68-vuotiaana karttuu 4,5 % vuodessa

$$\text{Eläke} = \text{Ansioprosentti} * \text{työtulo} * \text{elinikäkerroin}$$

Maksamattomat YEL/MYEL-vakuutusmaksut pienentävät kokonaistyötuloa ja vaikuttavat sen vuoksi eläkkeen määrään. Eläkettä ei kartu siltä ajalta jolloin maksu on maksamatta.

Työeläkettä kerännyt saa kansaneläkettä vain jos työeläke on pieni. Kansaneläkkeen määrään vaikuttaa ainoastaan ennen 63:n vuoden ikää kerätty työeläke. Myös siviilisäätty vaikuttaa kansaneläkkeen määrään.

3.2 Eläkkeen karttuminen sosiaalieduista

Eläkettä karttuu mm. sairauspäivärahan, työttömyyspäivärahan, vanhempainetuuksien ja koulutuspäivärahojen sekä vuorottelukorvauksen ja kuntoutustuen perusteella. Tämä edellyttää, että työtulo on ennen eläkkeelle jäämistä, työssäoloaikana, ollut vähintään 15.746, 08 euroa (vuoden 2011 tason mukaan).

Opinnoista eläkettä karttuu 3–5-vuodelta tutkinnosta riippuen. Tämä eläkkeen karttuminen perustuu laskennalliseen kuukausipalkkaan 656, 098 euroa (vuonna 2011).

Työeläke ei kartu eduista, jotka maksetaan minimimääränä, lukuun ottamatta vanhempainetuuksia.

Eläke, joka karttuu sosiaalietujen perusteella, on 1,5 % tulosta, johon etu perustuu.

3.3 Elinaikakerrointa sovelletaan vuodesta 2010 alkaen.

Elinaikakerroin on kerroin, joka sopeuttaa eläkkeen tasoa sen mukaan miten odotettavissa oleva keskimääräinen elinikä muuttuu. Kertoimen tarkoituksena on pitää eläkemenot kurissa pitenevästä eliniästä huolimatta.

Elinaikakerroin koskee vuonna 1948 tai myöhemmin syntyneitä ja vaikutti uusiin vanhuuseläkkeisiin ensimmäistä kertaa vuonna 2010. Jos keskimääräinen elinikä nousee, elinaikakerroin pienentää karttunutta kuukausieläkettä. Eläkettä pienentävää vaikutusta voidaan korvata olemalla työssä nykyistä pitempään.

Vuoden 2009 jälkeen eläketurva sopeutetaan odotettavissa olevan eliniän muutokseen siten, että vanhuuseläkkeen alkaessa lasketaan eläke uudelleen käyttäen elinaikakerrointa, joka on määritelty sille vuodelle, jolloin työntekijä täyttää 62 vuotta. Kerroin määritellään odotettavissa olevan keskimääräisen eliniän perusteella käyttäen viiden edellisen vuoden kuolevuustilastoja.

Vuodelle 2011 määritelty kerroin on 0,98689. Kertoimen vahvistaa vuosittain sosiaali- ja terveysministeriö. Katso vuosittain päivitettyt tiedot osoitteesta www.työeläke.fi.

3.4 Eläkkeen hakeminen

Työeläkettä täytyy aina hakea. Sekä työ- että kansaneläkettä haetaan samalla lomakkeella. Hakemuksen voi jättää yksityisen tai julkisen sektorin eläkelaitokseen, vakuutusyhtiöön, Eläketurvakeskukseen, Melan asiamiehelle tai Kelan toimistoon. Kaikki nämä antavat myös eläkkeen hakemista koskevia ohjeita ja neuvoja. Hakemuslomakkeita ja hakuohjeita on myös Internet -osoitteessa www.työeläke.fi.

Normaalisti eläkkeenhakija saa vain yhden eläkepäätöksen. Sen antaa eläkelaitos, joka on vakuuttanut hakijan viimeisen yritystoiminnan tai työsuhteen. Tämä merkitsee, että hakija, joka on ollut yrittäjä ja samalla työskennellyt esim. valtiolla, kunnalla ja yksityisellä työnantajalla, saa eläkepäätöksen, joka koskee kaikkia eläkkeitä jotka ovat karttuneet aikana jolloin henkilö oli työelämässä. Sama eläkelaitos maksaa kaikki eläkkeet ja vastaa ensisijaisesti myös kaikkiin päätöksiin koskeviin kysymyksiin.

Työeläkkeet ovat veronalaista tuloa. Kansaneläke on veroton.

3.5 Työskentely eläkkeen rinnalla.

Vanhuuseläkkeellä voit työskennellä rajoituksetta ja kartuttaa uutta eläkettä kunnes täytät 68 vuotta. Kun työskentelet eläkkeen rinnalla kartutat uutta eläkettä 1,5 % vuodessa, vaikka eläke normaalisti siinä iässä karttuu 4,5 % vuodessa niillä joilla ei ole eläkettä. Vanhuuseläkkeellä voi jatkaa yritystoimintaa. YEL- ja MYEL-vakuutus on vapaaehtoinen vanhuuseläkkeellä olijalle.

Jos saa muuta eläkettä ja harkitsee ansiotyön aloittamista, kannattaa ensin ottaa yhteyttä omaan eläkelaitokseen!

Maanviljelijä, joka on suorittanut sukupolvenvaihdoksen ja saa luovutustukea, saa harjoittaa yritystoimintaa tai ansiotyötä ainoastaan vähäisessä määrin. Hän ei kuitenkaan saa harjoittaa maataloutta eikä suorittaa metsätalouden toimitustöitä. Ansiotulojen on jätävä alle tulorajan, joka on 656,08 euroa/kuukausi (vuonna 2011). Vuosittain päivitettävät tiedot ilmenevät Internet-osoitteesta www.mela.fi. Kun luopumistuen saaja täyttää 63 vuotta, luopumistuen perusmäärä muuttuu yhtä suureksi vanhuuseläkkeeksi. Luopumistuen täydennysosan maksaminen jatkuu kunnes tuensaaja täyttää 65 vuotta. Koska täydennysosa edelleen maksetaan, on myös ansiotuloraja voimassa 65 vuoden ikään saakka.

Omat eläketiedot voi tarkistaa sivulta www.työeläke.fi.

Mitä tapahtuu onnettomuuden sattuessa tai ammattisairauden iskiessä?

Onnettomuus on äkillinen, odottamaton, ulkoisista tekijöistä johtuva tapahtuma, joka aiheuttaa vahinkoa. Onnettomuus sattuu ilman yrittäjän tahallista vaikutusta.

Ammattitauti on sairaus, jonka ovat työssä aiheuttaneet fyysiset, kemialliset tai biologiset tekijät.

4.1 Maanviljelijän tapaturmavakuutus

Maanviljelijällä, jolla on pakollinen MYEL-vakuutus, on myös lakisääteinen maanviljelijän tapaturmavakuutus, MATA. Tämä tapaturmavakuutus on voimassa ainoastaan työaikana. MATA korvaa maataloustyöstä aiheutuvat tapaturmat ja ammattisairaudet. MATA ei korvaa esimerkiksi tapaturmia, jotka sattuvat tilalla sijaitsevan asunnon rakennus- ja korjaustöissä.

Maatalousyrittäjä, joka ei ole velvollinen ottamaan vakuutusta mutta harjoittaa säännöllisesti maatalousyrittäjätyötä, voi ottaa vapaaehtoisesti MATA-vakuutuksen. Jos maatalousyrittäjä haluaa vakuutuksen, joka kattaa myös vapaa-ajan, hän voi ottaa vapaaehtoisen MATA-vapaa-ajan vakuutuksen vapaa-ajan tapaturmien varalta.

Lakisääteisen MATA-tapaturmavakuutuksen perusteella maksettavat korvaukset ovat sairaanhoitokustannukset, päivärahat, tapaturmaeläkkeet, haittakorvaukset, perhe-eläkkeet ja hautausapu.

4.2 Maatalous sivuelinkeinoineen

Jos sen sijaan yrittäjällä on YEL-vakuutus. Tähän ei sisälly tapaturmavakuutusta. Yrittäjä on velvollinen ottamaan tapaturmavakuutuksen työntekijöilleen, mutta oma vakuutus on vapaaehtoinen. Jos yrittäjä on, kuten aikaisemmassa esimerkissämme mainittiin, maanviljelijä, jolla on sivuelinkeino, ts. sekä MYEL-vakuutus maataloutta varten että YEL-vakuutus puuverstasta varten, hänen on otettava tapaturmavakuutus puuverstasta varten. Tässä tapauksessa on tärkeää ottaa **Tapaturmavakuutuslain 57§:n mukainen vapaaehtoinen vakuutus**.

Kun päiväraha lasketaan pakollisessa MATA-vakuutuksessa, huomioidaan MYEL-työtulon lisäksi myös palkkatulot. Muun yritystoiminnan tulot (YEL) huomioidaan vain jos loukkaantuneella on vapaaehtoinen vakuutus tätä toimintaa varten Tapaturmavakuutuslain 57§:n mukaisesti. Siksi on tärkeää korostaa tätä hankittaessa tapaturmavakuutusta yritystoimintaa varten.

Suurin hyöty tapaturmavakuutuslain 57 §:n mukaisesta vapaaehtoisesta vakuutuksesta on jos onnettomuus tapahtuu maataloustoiminnassa. Silloin saa korkeamman tapaturmapäivärahan.

Maatalouden piiriin hyväksytyt sivuelinkeinot on aina mainittava MYEL-vakuutuksessa. Onnettomuuden sattuessa täydentävässä työssä korvausasiat sujuvat paljon yksinkertaisemmin, jos toiminta on mainittu vakuutuksessa.

4.3 Vapaaehtoinen yrittäjien tapaturmavakuutus

Vakuutus korvaa tapaturmat ja ammattisairaudet. Tapaturmavakuutus on yrittäjälle vapaaehtoinen. Jos yrittäjälle sattuu tapaturma tai hän sairastuu ammattitautiin eikä hänellä ole vapaaehtoista tapaturmavakuutusta, hän saa korvaukset ainoastaan yleisen sairausvakuutuksen mukaisesti.

Vakuutus on voimassa **sekä työaikana että vapaa-aikana Suomessa ja ulkomailla**. Ulkomaanmatkoja varten suositellaan kuitenkin matkavakuutusta lisäturvaksi.

Yrittäjien tapaturmavakuutuksella voidaan vakuuttaa

- itsenäinen yrittäjä tai ammatinharjoittaja.
- yrittäjän työssä oleva ja hänen kanssaan samassa taloudessa vakinaisesti asuva perheenjäsen
- avoimen yhtiön yhtiömies ja kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies, jos hänen osuutensa yksin tai yhdessä samassa taloudessa asuvien perheenjäsenten kanssa on yli puolet määräysvallasta tai yhtiöosuudesta.
- johtavassa asemassa oleva osakeyhtiön osakas, joka yksin tai yhdessä samassa taloudessa asuvien perheenjäsenten kanssa omistaa yli 50 prosenttia yhtiön osakepääomasta.

Tapaturmavakuutuslain mukaan perheenjäseneksi katsotaan:

- aviopuoliso tai rekisteröidyssä parisuhteessa elävät henkilöt
- omat sekä aviopuolison lapset ja lapsenlapset, ottolapset, vanhemmat, iso-vanhemmat, ottovanhemmat aviopuolisoineen
- jos nämä asuvat vakituisesti yrittäjän, yhtiömiehen tai osakkaan kanssa samassa taloudessa.

Tapaturmavakuutuksessa avopuolisoa tai sisaruksia ei lueta perheenjäseniksi.

Yrittäjän työtulo tapaturmavakuutuksessa vahvistetaan pääsääntöisesti siten, että se vastaa YEL-vakuutuksen työtuloa. Tapaturmavakuutuksen työtulon tulee suuruudeltaan vastata yrittäjän työpanosta, ts. sellaista palkkaa, joka kohtuudella olisi maksettava ulkopuoliselle henkilölle saman työn suorittamisesta. Työtulo määritetään aina siten, että se vastaa vähintään tapaturmavakuutuslain vähimmäisvuosityötuloa, 11,540 euroa vuonna 2011. Katso vakuutusyhtiöiden nettisivuilta vuosittain päivitettävät tiedot.

Yrittäjien tapaturmavakuutus korvaa kulut, tulonmenetyksen, pysyvät vammat, jotka ovat tulleet työssä, vapaa-aikana tai ammattitautin seurauksena sekä työmatkoilla tapahtuneen onnettomuuden seurauksena. Tapaturmavakuutukseen perustuvia korvauksia ovat sairaanhoitokulut, päiväraha, tapaturmaeläke, haattaraha, kuntoutuskulut, perhe-eläke ja hautausapu.

Yrittäjien tapaturmavakuutuksen ansionmenetykskorvauksen lisäksi yrittäjällä on myös oikeus Kelan maksamiin korvauksiin.

Vakuutusmaksut määräytyvät vuositulon ja vakuutetun työn riskiluokituksen perusteella. Jos työskentelee riskialttiilla alalla, ts. alalla, jossa tapahtuu paljon työtapaturmia ja ammattitauteja, vakuutusmaksut ovat korkeammat.

Esimerkki korvauksista ja kuluista tapaturmavakuutuksen perusteella eri aloilla

Vahvistettu työtulo/vuosi	11540,00	18700,00	30000,00
Täysi päiväraha/päivä	32,06	51,94	83,33
Täysi eläke alle 65 vuotiaana/kk	817,42	1324,58	2125,00
Täysi eläke yli 65 vuotiaana/kk	673,17	1090,83	1750,00
Kustannus/kk alasta riippuen			
Rakennus- ja korjaustyöt	63,00	101,00	160,00
Työpajatyö	43,00	68,00	108,00
Hallinnollinen toimistotyö	14,00	21,00	33,00

Lähde: www.yrittajat.fi

Yli 90 % lyhyistä poissaoloista ei johdu onnettomuudesta, vaan sairauksista!

5

Päiväraha

5.1 Sairauspäiväraha sairauden yhteydessä

MYEL- ja YEL-vakuutettu yrittäjä voi saada sairastuessaan päivärahaa vakuutuksistaan. Päivärahaa maksetaan viidennestä sairauspäivästä. Omavastuu-aika on lääkarissäkäyntipäivä plus kolme päivää. Jos on sekä MYEL- että YEL-vakuutus, molemmista voi saada päivärahaa. Päivärahaa maksetaan kaikilta viikonpäiviltä, myös sunnuntailta ja pyhäpäiviltä, jotka kuuluvat MYEL:n piiriin. YEL-päivärahaa maksetaan vain arkipäiviltä.

Jos sairausloma jatkuu Sairausvakuutuksen omavastuuajan jälkeen (lääkarissäkäyntipäivä plus yhdeksän arkipäivää), päättyy sairauspäivärahan maksu MYEL:n ja YEL:n piirissä ja sen sijaan Kansaneläkelaitos (Kela) alkaa maksaa päivärahaa sairausvakuutuksesta. Sairausvakuutuksen päivärahaa maksetaan vain arkipäiviltä. Jos sairausloma ylittää omavastuuajan, haetaan sairauspäivärahaa aina Kelalta. Hakulomakkeeseen tulee merkitä onko MYEL- ja/tai YEL-vakuutus.

Maanviljelijä sairastuu tänään keuhkokuume	sairauslomalla	sairauslomalla	sairauslomalla	sairauslomalla	sairauslomalla	sairauslomalla
Ke 20.04.2011	to 21.04.2011	Pe 22.04.2011	la 23.04.2011	su 24.04.2011	ma 25.04.2011	ti 26.04.2011
Omastuu	Omastuupäivä 1	Omastuupäivä 2	Omastuupäivä 3		Omastuupäivä 4	Omastuupäivä 5
- Kela - Mela ja YEL	- Kela - Mela ja YEL	- Kela - Mela ja YEL	- Kela - Mela ja YEL		- Kela	- Kela
(lääkärisäkäyntipäivä)				Päiväraha Melalta	Päiväraha Melalta Päiväraha YEL:ltä	Päiväraha Melalta Päiväraha YEL:ltä

5.1.1 Maatalousyrittäjän sairauspäiväraha

Mela -sairauspäiväraha on 1/514 MYEL-työtulosta. Mela-sairauspäivärahaa saa viidenestä sairauspäivästä omavastuujan jälkeen ennen Kelan maksua. Jos päiväraha jollakin sairausjaksolla alittaisi 10,09 euroa, päivärahaa ei makseta.

Esimerkki: Jos maanviljelijän MYEL-työtulo on 30.000 euroa, päivärahan suuruus on 58,36 euroa/päivä. Jos työtulo on 20.000 euroa, päiväraha on 38,91 euroa/päivä.

5.1.2 Yrittäjän sairauspäiväraha

Seuraavassa taulukossa on esimerkkejä siitä miten suurta päivärahaa päivää kohti ja bruttotuloa kuukaudessa voi saada YEL-vakuutuksen eri suurusten työtulojen perusteella. Taulukosta ilmenevät myös lakisääteiset maksut (0,92%), jotka yrittäjä maksaa työtulon perusteella. Maksu sisältää yrittäjän sosiaaliturvamaksun, joka maksetaan veroviranomaisille.

Esimerkkejä yrittäjän päivärahasta erilaisilla YEL-työtuloilla ja sen lakisääteisistä maksuista.

Vuositulo €	Päiväraha ennen ennakkoveroa	Bruttokuukausitulo €	Päivärahamaksu Työtulosta € 0,92 % vuodessa
9 486	22,13 (1.3.2011)	553,00	87,27
19 500	45,50	1 137,50	179,40
30 000	70,00	1 750,00	276,00
50 000	100,15	2 503,75	460,00

Katso vuosittain päivitetty tiedot osoitteista www.kela.fi ja www.yrittajat.fi

5.1.3 Kelan sairauspäiväraha

Kela käyttää MYEL- ja YEL-työtuloa päivärahan perusteena. Vuonna 2011 päiväraha määräytyy yleensä indeksitarkistetun vuoden 2009 MYEL- ja YEL-työtulon perusteella.

	sairauslomalla	sairauslomalla	sairauslomalla	sairauslomalla	sairauslomalla	sairauslomalla
	ke 27.04.2011	to 28.04.2011	pe 29.04.2011	la 30.04.2011	su 01.05.2011	ma 02.05.2011
5	Omavastuupäivä 6 - Kela	Omavastuupäivä 7 - Kela	Omavastuupäivä 8 - Kela	Omavastuupäivä 9 - Kela		Päivä 10 Päiväraha KELA ja sairaus- vakuutus alkaa Päiväraha Mela ja YEL päättyy
	Päiväraha Melalta Päiväraha YEL:ltä	Päiväraha Melalta Päiväraha YEL:ltä	Päiväraha Melalta Päiväraha YEL:ltä	Päiväraha Melalta Päiväraha YEL:ltä	Päiväraha Melalta	

Laskettaessa sairausvakuutuksen päivärahaa maatalousyrittäjälle, lisätään MYEL-työtu-
loon mahdollinen muu palkkatulo tai YEL-tulo.

Kela voi pyynnöstä laskea sairauspäivärahan viimeksi kuluneiden kuuden kuukauden
työtulon perusteella, jos tulot viimeisten kuuden kuukauden aikana välittömästi ennen
työkyvyttömyyttä ovat olleet vähintään 20 % suuremmat kuin työtulot viimeksi toimitte-
tussa verotuksessa.

Yritystoiminnan työtulo lasketaan tuloksi (palkka ja yritystoiminnan työtulo) jos sinulla ei
ole yrittäjäeläkevakuutusta. Kun yrittäjä työskentelee osakeyhtiössä, lasketaan ainoastaan
palkkatulo tuloksi, ts. osinkotuloa ei lasketa.

Esimerkkejä Kelan sairauspäivärahamääristä.

Vuositulo €	Sairauspäiväraha €/ arkipäivä
0-1263	Ei päivärahaa
6 897	16,09
9 486	22,13
19 500	45,50
30 000	70,00
50 000	100,15

Katso vuosittain päivitetty tiedot osoitteista www.kela.fi.

5.2 Maanviljelijän tapaturma ja ammattitauti

5.2.1 Päiväraha tapaturman tai ammattitaudin sattuessa

Päivärahaa maksetaan sairauslomasta, joka aiheutuu tapaturmasta, jos sairausloma
kestää yhtäjaksoisesti vähintään kolme päivää tapaturmapäivän lisäksi. Päivärahaa mak-

setaan kaikista viikonpäivistä, myös pyhäpäivistä. Päivärahaa maksetaan korkeintaan vuoden ajan.

Jos vamma aiheuttaa täydellisen työkyvyttömyyden, maksetaan täyttä tapaturmapäivärahaa. Jos vamma on vähäinen tai osittain parantunut, katsotaan työkyvyn olevan osittain alentunut. Siinä tapauksessa maksetaan osasairauspäivärahaa. Jos työkyky on alentunut 50 %, maksetaan päivärahaa 50% täydestä päivärahasta.

On tavallista, että täyttä päivärahaa maksetaan sairausloman alussa. Muutaman kuukauden kuluttua työkyky määritellään uudelleen.

Kun maatalousyrittäjälle sattuu tapaturma maatalousyrittäjätöissä, päiväraha määräytyy MYEL-työtulon perusteella, jos hänellä ei ole muuta ansiotoimintaa.

Päiväraha lasketaan erikseen MYEL-työtulon ja muun palkkatulon perusteella, jos maatalousyrittäjällä on myös ansiotyö tapaturman sattuessa. Näin menetellään sairausloman neljän ensimmäisen viikon aikana.

Päivää kohti päiväraha on 1/360 MYEL-työtulosta ja se maksetaan vakuutetulle itselleen. Jos työnantaja on maksanut palkkaa siltä ajalta kun työntekijä on ollut sairas, työnantaja saa summan, joka vastaa sairausloma-ajan palkkaa. Jos työnantaja ei ole maksanut palkkaa sairausloman aikana, työntekijä saa myös korvausta ansionmenetyksestä. Mela tiedustelee aina työnantajalta onko palkkaa maksettu sairausloman aikana.

5.2.2 Sairausloman jatkuminen

Jos sairausloma onnettomuuden jälkeen kestää pitempään kuin neljä viikkoa, määritellään nk. vuosityöansio. Siinä huomioidaan sekä MYEL-työtulo että palkka, jonka työntekijä on saanut vuoden aikana. Yhteenlaskettu päiväraha on silloin 1/360 tästä vuosityötulosta. Päivärahan MYEL-työtuloon perustuva suhteellinen osuus maksetaan vakuutetulle itselleen.

5.2.3 Muu yrittäjätö

Jos maatalousyrittäjällä on myös muuta yritystoimintaa (YEL) ja hänellä on tätä toimintaa varten vapaaehtoinen vakuutus tapaturmavakuutuslain 57 §:n mukaisesti, päiväraha on 1/360 MYEL-työtulon ja yritystoiminnan vuosityötulon summasta.

Miten esimerkkitapauksessamme käy jos maanviljelijä joutuu onnettomuuteen, jossa hänen jalkansa murtuu?

Maanviljelijä saa tapaturmapäivärahaa MYEL- ja YEL-vakuutuksen mukaan, kun hänellä on vapaaehtoinen yrittäjän tapaturmavakuutus sivuelinkeinoa varten Tapaturmavakuutuslain 57§:n mukaan. Maanviljelijä saa ainoastaan tapaturmapäivärahaa MYEL-vakuutuksen mukaisesti, jos maanviljelijällä on toinen tapaturmavakuutus.

Jos onnettomuus sen sijaan tapahtuisi puuverstaalla ja maanviljelijällä on vapaaehtoinen yrittäjän tapaturmavakuutus tapaturmavakuutuslain 57§:n mukaisesti, maanviljelijä saa tapaturmapäivärahaa YEL- vakuutuksen mukaisesti. Hän hakee myös sairauspäivärahaa Kelalta, jonka myöntämä päiväraha perustuu sekä MYEL- että YEL-työtuloon.

Jos maanviljelijällä ei ole tapaturmavakuutusta puuverstaasta varten, hän hakee sairauspäivärahaa Kelalta, jolloin päiväraha perustuu sekä MYEL- että YEL-työtuloon.

5.2.4 Tapaturma ansiotyössä työntekijänä

Jos maatalousyrittäjä joutuu onnettomuuteen palkkatyössään, järjestelmä toimii vastavalla tavalla. Työnantajan tapaturmavakuutusyhtiö maksaa siis MYEL-osuuden vakuutelle ja työnantajan osuuden työnantajalle.

5.2.5 Viransijaisapu

Maatalousyrittäjälle, joka on tilapäisesti estynyt hoitamaan työtään sairauden tai onnettomuuden vuoksi voidaan myöntää sijaisapua. Sijaisapua voi saada korkeintaan 300 päiväksi ja apu on maksullista.

Sijaisapu päättyy 300 päivän kuluttua, jos yrittäjä ei ole hakenut invalidieläkettä Melalta. Eläkehakemus on tehtävä hyvissä ajoin ennen 300 päivän jakson päättymistä. Oikeus sijaisapuun jatkuu niin pitkään kuin eläkehakemusta käsitellään. Kun hakemuksesta on tehty, päätös oikeutta sijaisapuun harkitaan uudelleen.

5.2.6 Korvausten verotus

Kaikki kulukorvaukset, haittarahat ja haittalisät ovat verottomia. MATA-päiväraha, tapaturmaeläke ja perhe-eläke ovat verotettavaa tuloa.

5.3 Yrittäjien vapaaehtoinen tapaturmavakuutus

5.3.1 Päiväraha

Päivärahaa maksetaan enintään vuoden mittaisesta työkyvyttömyydestä. Täysi päiväraha on 1/360 vuosityötulosta. Päivärahaa maksetaan jokaiselta päivältä.

Esimerkki: Jos yrittäjällä on tapaturmavakuutus, jossa työtulona on 30 000 euroa vuodessa, päiväraha on onnettomuuden sattuessa 83,33 euroa/päivä. Päiväraha on 55,55 euroa/päivä, jos vuosityötulo on 20.000 euroa.

Tapaturmavakuutusta maksetaan loukkaantuneelle, jos työkyvyttömyys jatkuu vielä päivärahaajan jälkeen. Alle 65-vuotiaiden täysi tapaturmaeläke on 85 % vuosityötulosta ja 65-vuotiaiden tai sitä vanhempien 70 %.

5.3.2 Muut korvaukset

Muita korvauksia, joita on mahdollisuus saada, ovat sairaanhoitokulut, haittaraha, kuntoutus, perhe-eläke, hautausapu ja mahdollisesti muita korvauksia.

5.3.3 Verotus

Vakuutusmaksut ovat vähennyskelpoisia yrittäjän verotuksessa. Päiväraha on veronalainen korvaus.

5.4 Äitiys-, isyys- ja vanhempainraha

Yrittäjiä koskevat samat äitiys- ja vanhempainrahan korotuksen kuin palkansaajia. Kun päiväraha perustuu yrittäjätuloon, äiti saa korotettua äitiysrahaa ensimmäiset 56 päivää ja äiti tai isä saa korotettua vanhempainrahaa ensimmäiset 30 päivää. Jos yrittäjällä ei ole vahvistettua tuloa, maksetaan vanhempainraha minimimääräisenä, 22,13 €/päivä.

Työtulo on kaiken perusta!

Yrittäjän vanhempainraha määräytyy yrittäjän työtulon perusteella. Se vahvistetaan yrittäjän ottaessa lakimääräisen YEL-vakuutuksen. Työtulon on oltava vähintään 6.896,69 € tänä vuonna (2011).

Seuraavissa taulukoissa on esimerkkejä siitä, miten työtulo vaikuttaa äitiysrahan/vanhempainrahan suuruuteen päivää kohti ja bruttotuloon kuukaudessa.

Esimerkkejä äitiysrahasta YEL-työtulon mukaan.

Työtulo vuonna 2011 €/vuosi	Äitiys-Raha, 56 ensimmäistä päivää €/päivä	Bruttotulo. €/päivä	Äitiys-raha, 57-105 päivää €/päivä
0	22,13	553,00	22,13
9486	28,46	711,50	22,13
19500	58,50	1462,50	45,50
30000	90,00	2250,00	70,00
50000	150,00	3750,00	100,15

Esimerkki vanhempainrahasta YEL-työtulon mukaan.

Työtulo vuonna 2011 €/vuosi	Vanhempainraha, 30 ensimmäistä päivää €/päivä	Vanhempainraha, 31. päivästä alkaen €/päivä
0	22,13	22,13
9486	23,72	22,13
19500	48,75	45,50
30000	75,00	70,00
50000	125,00	100,15

Äitiys- ja vanhempainraha määräytyvät vakuutuksessa vahvistetun työtulon perusteella, jos olet yrittäjä ja sinulla on YEL- tai MYEL-vakuutus. Vuonna 2011 päiväraha määräytyy vuoden 2009 keskimääräisen YEL-/MYEL- työtulon mukaan ja tarkistetaan palkkaker-toimella.

Sekä palkkatulo että YEL-työtulo huomioidaan päivärahaa määrättäessä, jos yritystoiminta on nk. sivuelinkeino, ts. olet yrittäjä ja samalla palkkatyössä. Jos olet maanviljelijä, jolla on sivuelinkeino, huomioidaan myös YEL-vakuutuksen työtulo.

Jos YEL- tai MYEL-vakuutusta ei ole, päiväraha määräytyy veroviranomaisille ilmoitet-
tujen tulojen mukaan (esim. ansiotulo tai palkka) Työtuloa korotetaan palkkakertoimella.

5.4.1 Jos tulot ovat nousseet vähintään 20 %

Yrittäjän pyynnöstä päiväraha voidaan määrätä YEL-/MYEL-työtulon perusteella kuudel-
ta päiväraajaksoa edeltävältä kuukaudelta. Tämä edellyttää, että työtulo (muutettuna
vuosityötuloksi) on suurempi kuin viimeisessä verotuksessa vahvistettu työtulo.

6

Yrittäjien ja maanviljelijöiden työttömyysturva

Kaikki YEL- ja MYEL-vakuutetut, jotka harjoittavat yritys- tai maataloustoimintaa pää-
elinkeinona, voivat vapaaehtoisesti liittyä työttömyyskassaan. Jotta kassaan voi liittyä
työtulon on eläkevakuutuksen mukaan oltava vähintään 8.520 €/vuosi (2011). YEL- tai
MYEL-työtulo kannattaakin pitää tämän rajan yläpuolella. Pääsääntöisesti yrittäjän työ-
tulon tulisi olla samalla tasolla sekä työttömyysvakuutuksessa että eläkevakuutuksessa.

6.1 Kuka on yrittäjä?

Työttömien toimeentuloturvaa koskevan lain mukaan yrittäjä on henkilö, joka on velvollinen
ottamaan pääelinkeinolleen YEL- tai MYEL-eläkevakuutuksen.

Yrittäjäksi lasketaan myös yrityksen osakas, joka työskentelee yrityksessä ja kuuluu muun
lakimääräisen eläkevakuutuksen piiriin:

- jos henkilö työskentelee yrityksessä johtavassa asemassa ja omistaa yksin vähintään
15 prosenttia osakepääomasta tai yhdessä perheenjäsenten kanssa vähintään 30
prosenttia osakepääomasta tai osakkeiden äänimäärästä tai jos samassa taloudessa
asuvat perheenjäsenet omistavat vähintään 30 prosenttia osakepääomasta.
- jos henkilö, hänen perheenjäsenensä tai henkilö yhdessä perheenjäsentensä kanssa
omistaa vähintään 50 prosenttia yrityksestä.

Yhtiön toimitusjohtaja, hallituksen puheenjohtaja ja varsinaiset hallituksen jäsenet ovat
johtavassa asemassa olevia henkilöitä. Puoliso tai avopuoliso, lapset ja omat vanhemmat
jotka asuvat samassa taloudessa yrittäjän kanssa lasketaan perheenjäseniksi.

Yrittäjän täytyy myös työskennellä yrityksessä. Yrittäjäksi ei tule pelkästään omistamalla
yrityksen osuuksia.

Jos yrittäjän avopuoliso työskentelee yrityksessä ja kuuluu TyEL:n piiriin, hänet lasketaan
yrittäjäksi työttömyysturvan suhteen, vaikka hän ei omista yrityksen osuuksia.

6.2 Milloin yrittäjä on työtön?

Yrittäjä on työtön, kun hän on lopettanut yritystoimintansa tai myynyt osuutensa yrityksessä. Yritystoiminnan voi lopettaa yrityksen myynnillä, lakkautuksella, konkurssilla, yrityksen likvidaatiolla tai avioeron vuoksi. Jos oma yritystoiminta on todistettavasti lopetettu (esim. käyttöomaisuus on myyty ja YEL/MYEL-vakuutus lopetettu) mutta yritys jää kaupparekisteriin tai veroviranomaisten rekisteriin, yrittäjän katsotaan olevan työtön, kun toiminta on ollut keskeytyneenä yhtäjaksoisesti neljä kuukautta.

6.3 Yrityksen myyntivoiton jaksotus

Jos yrittäjälle jää selvää myyntivoittoa yritystoiminnan päättyessä, kassa laskee miten pitkän ajan työtuloa myyntivoitto vastaa. Päivärahan maksaminen alkaa vasta tämän jaksotuskauden päätyttyä. Jaksotusaika on korkeintaan kaksi vuotta. Myyntivoitosta vähennetään hankintakulut, myyntikulut sekä toiminnan mahdolliset velat.

Jos yritystoiminta on kestänyt vähemmän kuin 18 kuukautta tai se on ollut pienimuotoista (viimeisen täyden tilikauden taseesta vähennetään yrityksen velat, jolloin tulos on enintään 10.000 euroa.), myyntivoittoa ei jaksoteta eikä se näin ollen myöskään vaikuta työttömyysturvaan.

6.4 Milloin maatalousyrittäjä on työtön?

Maatalousyrittäjä on työtön, kun hän on lopettanut toimintansa maatalousyrittäjänä. Toiminta katsotaan päättyneeksi jos tila myydään, vuokrataan, asetetaan konkurssiin tai likvidaatioon tai jos mitään ei viljellä.

Työ- ja elinkeinotoimisto selvittää täytyvätkö työttömyyden edellytykset ja antaa lausunnon kassalle maatalousyrittäjän oikeudesta työttömyysturvaan. Kassan päätöksestä voi valittaa.

Työttömyysturvaa koskevassa laissa tarkoitetaan perheenjäsenillä puolisoa, lapsia ja vanhempia, jotka asuvat samalla tilalla kuin maatalousyrittäjä.

6.5 Mitä pitää tehdä jos jää työttömäksi?

Kun yrittäjä tai maatalousyrittäjä jää työttömäksi, hänen tulee ilmoittautua työnhakijaksi Työ- ja elinkeinotoimistoon (TE-toimisto). Toimisto selvittää täytyvätkö työttömyyden edellytykset. Jos kuuluu työttömyyskassaan, TE-toimisto antaa lausunnon yrittäjän tai maatalousyrittäjän oikeudesta työttömyysturvaan.

Jos ei ole työttömyyskassan jäsen, voi hakea peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea Kelalta. TE-toimiston lausunto siitä, onko yrittäjällä oikeus työttömyysturvaan, tarvitaan myös Kelaan menevään hakemukseen.

6.6 Milloin saa tulosidonnaista päivärahaa?

Yrittäjällä/maatalousyrittäjällä on oikeus tulosidonnaiseen työttömyyspäivärahaan, koulutukseen ja koulutuspäivärahaan työttömänä, oltuaan yrittäjien työttömyyskassan jäsen vähintään 24 kuukautta ja jos hänellä on koko tämän ajan ollut eläkevakuutus jonka työtulo on vähintään 8.520 €.

Myös yrittäjien työehtojen on täytyttävä. Työehdot täyttyvät, jos henkilö on toiminut yrittäjänä 24 kuukautta viimeisten neljän vuoden aikana ennen työttömäksi jäämistään.

Uudet yrittäjät, jotka vaihtavat palkansaajakassasta yrittäjäkassalle voivat saada katkeamattoman oikeuden päivärahaan jälkiturvan mukaisesti ja saada työehdot täytettyä jo 18 kuukauden yritystoiminnan jälkeen.

Tulosidonnaista yrittäjien päivärahaa maksetaan korkeintaan 500 päivän ajan seitsemän päivän omavastuuajan jälkeen. Päivärahaa maksetaan viidestä päivästä viikossa. Kun 500 päivää on kulunut, yrittäjällä ei ole oikeutta nk. lisäpäiviin samoin kuin palkansaajilla on. Päiväraha on veronalaista tuloa. Puolison tulot eivät vaikuta päivärahaan.

Kun 500 päivän enimmäisaika on täytetty ja työttömyys jatkuu, yrittäjä voi hakea työmarkkinatukea, joka on saman suuruinen kuin Kelan peruspäiväraha (25,74€).

Kuva: istockphoto.com

Pääsääntöisesti palkansaaja saa tulopäivärahansa palkansaajakassasta ja yrittäjät yrittäjäkassasta. Jos palkansaajasta tulee yrittäjä, kannattaa vaihtaa kassaa heti kun aloittaa yrittäjänä. Silloin oikeus päivärahaan säilyy katkeamattomana. Vastaavasti yrittäjän, joka aloittaa palkkatyön kannattaa liittyä palkansaajakassaan.

Kela maksaa peruspäivärahaa jos ei kuulu mihinkään työttömyyskassaan. Peruspäiväraha vuonna 2011 on 25,74 €.

Esimerkki 1: Maatalousyrittäjä jolla on yritystoimintaa sivuelinkeinona.
Lasse on päätoiminen maatalousyrittäjä. MYEL-vakuutus on 20.000 euroa. Lasse täydentää maatalouttaan puuverstaalla, joka on kommandiittiyhtiö. Lassella on myös YEL-vakuutus, jossa työtulona on 10.000 euroa. Peruseriaate on, että Lasse liittyy työttömyyskassaan päätoimensa mukaan ja mahdollinen päiväraha määritetään MYEL-vakuutuksen työtulon mukaan. Työtuloja eri yrittäjäeläkejärjestelmistä ei voida laskea yhteen.

Esimerkki 2: Palkansaaja, jolla on yritystoimintaa sivuelinkeinona.
Linnea on päätoiminen palkansaaja ja vakuuttaa itsensä palkansaajien kassaan. Linnealla on myös yritys tai maataloutta sivuelinkeinona ja siinä hänellä on YEL- tai MYEL-vakuutus. Linnea voi kuulua ainoastaan **yhteen** työttömyyskassaan. Jos henkilö täyttää sekä palkansaajakassan että yrityksen kassan jäsenyysehdot voi vapaasti valita kumpaan haluaa kuulua.

Jos jää työttömäksi palkkatyöstä, TE-toimistosta pitäisi saada lausunto, josta ilmenee että maatalous/yritys on sivuelinkeino. Maatalouden/yrityksen tulot otetaan huomioon määritettäessä tulosidonnaista työttömyyspäivärahaa soviteltuna tulona. Tämä merkitsee, että maatalouden/yrityksen veronalaiset tulot vaikuttavat päivärahaan.

6.7 Työttömyyseläke

Yrittäjillä ja maatalousyrittäjillä ei ole mahdollisuutta päästä nk. eläkeputkeen. Jos päivärahaa on maksettu 500 päivän ajan, enempää ei voida maksaa ennen vanhuuseläkettä.

Vuonna 1949 tai aikaisemmin syntynyt yrittäjä voi hakea työttömyyseläkettä täytettyään 60 vuotta, jos 500 päivää on maksettu. Työttömyyseläkejärjestelmä on lakkautettu vuosina 1950-1954 syntyneiden osalta. Palkansaajille on sen sijaan luotu uusi lisäpäiväjärjestelmä. Mitään korvaavaa työttömyyseläkejärjestelmää ei ole otettu käyttöön yrittäjille, jotka täyttävät yrittäjän työehdot ja saavat yrittäjäpäivärahaa. Yrittäjä voi 500 päivän kuluttua anoa työmarkkinatukea Kelalta.

Yrittäjien ja maatalousyrittäjien työttömyyskassat ovat seuraavat:

Suomen Yrittäjien Työttömyyskassa (SYT) www.syt.fi

Ammatinharjoittajien ja yrittäjien työttömyyskassa (AYT-kassa) www.ayt.fi

Työttömyyskassojen yhteisjärjestön sivu www.tyj.fi

Esimerkki työttömyyskassojen jäsenmaksuista eri tasoisten työtulojen mukaan.

Vuonna 2011		SYT-kassa	AYT-kassa
Työtulo e/vuosi	Päiväraha e/vuosi	Jäsenmaksu e/vuosi	Jäsenmaksu e/vuosi
8 520	29,04	53,04	73,44
10 000	31,60	81,90	113,40
20 000	49,04	276,90	383,40
30 000	66,48	449,40	618,40
40 000	76,59	599,40	818,40

Katso vuosittain päivitettyt tiedot osoitteista www.syt.fi ja www.ayt.fi.

Korotettua päivärahaa maksetaan jäsenelle, joka elättää alle 18-vuotiasta lasta. Lapsikorotus on 4,88 e/päivä yhdestä lapsesta, 7,16 e/päivä kahdesta lapsesta, 9,23 e/päivä kolmesta tai useammasta lapsesta (tiedot vuodelta 2011).

7

Työterveydenhuolto

Tärkein voimavara yrityksessä on yrittäjä/maatalousyrittäjä itse, joten hänen tulee hoitaa itseään hyvin. Työterveydenhuolto tukee työssä terveenä pysymistä. Se auttaa säilyttämään ja parantamaan työkykyä sekä ennaltaehkäisemään työperäisiä tauteja ja onnettomuuksia.

Yrittäjä järjestää itse itselleen työterveyshuollon, mutta tämä on vapaaehtoista. Jos sen sijaan on työnantaja, on katsottava että työntekijät voivat käyttää työterveydenhuoltoa.

7.1 Yrittäjille ja maatalousyrittäjille

Oma terveydenhuolto yrittäjänä/maatalousyrittäjänä on aina vapaaehtoinen. Ennaltaehkäisevän työterveydenhuollon lisäksi voidaan järjestää sairaanhoitoa erillisellä sairaanhoitosopimuksella.

Yrittäjä/maatalousyrittäjä voi palveluiden tuottajana valita terveydenhuollukseen:

- kunnallisen terveystieteiden keskuksen
- yksityisen palveluntuottajan (lääkärikeskus)
- henkilön joka on koulutukseltaan työterveydenhuollon ammattilainen

Palvelun tuottaja ja yrittäjä tekevät kirjallisen sopimuksen palvelun sisällöstä ja laajuudesta.

7.1.1 Kustannukset

Kela korvaa maatalousyrittäjälle 60 prosenttia ennalta ehkäisevän terveydenhuollon kustannuksista. Tilakäyntien kustannukset Kela korvaa kokonaisuudessaan.

Työterveydenhuollosta täytyy itse maksaa n. 50-100 euroa vuodessa. Korvaus on sama riippumatta siitä, käyttö yksityisellä vai julkisella palveluntarjoajalla. Korvattaville kustannuksille on olemassa vuotuinen enimmäismäärä.

Kela korvaa sairaanhoidon kustannukset 50 prosenttisesti (edellyttää ennalta ehkäisevän terveydenhuollon sopimusta).

Itse maksamasi määrä on vähennyskelpoinen maatilaverotuksessa. Veroetu koskee myös sairaanhoidon kustannuksia työterveydenhuollon yhteydessä. Liittyessäsi työterveydenhuoltoon saat 20 prosenttia alennusta MATA-työtaturmavakuutusmaksusta.

7.2 Korvauksen hakeminen

Kun yrittäjä/maatalousyrittäjä on järjestänyt työterveyspalvelut kunnallisessa terveyskeskuksessa, terveyskeskus vähentää suoraan Kela-maksun. Maksat vain oman osuutesi terveydenhuoltokäynnistä. Yrittäjän ei tarvitse jälkikäteen hakea korvausta, vaan terveyskeskukset hakevat sitä itse.

Maatalousyrittäjien työterveydenhuollon tilakäynneistä ja työpaikkahaastatteluista ei koidu kustannuksia yrittäjälle, jos vuosittainen enimmäismäärä yrittäjää kohden ei ylity.

Jos ostat palvelun yksityiseltä lääkärikeskukselta tai ammatinharjoittajalta, maksat palvelut kokonaisuudessaan ja haet myöhemmin itse korvausta Kelalta.

Korvausta matkoista ja ensiapuvälineistä haet myös itse. Jos sinulla on työntekijöitä, voit hakea korvausta työterveydenhuoltoosi samalla kun haet korvausta työntekijöittesi työterveydenhuoltoa varten.

Korvauksia haetaan Kelan omilla lomakkeilla.

7.3 Maatalousyrittäjille

Keskeinen osa maatalouden työterveyshuoltoa ovat maatilakäynnit. Tilakäynnillä työterveydenhoitaja voi tehdä yhteistyötä maatalouden asiantuntijan kanssa työolosuhteiden kartoittamiseksi. Asiantuntijoiden välinen yhteistyö takaa maanviljelijälle parhaat mahdolliset ratkaisut hyvinvoinnin parantamiseksi ja säilyttämiseksi.

Tilakäynnillä arvioidaan miten työ kuormittaa maatalousyrittäjää, millaisia tapaturmariskejä on ja millaisille vaarallisille aineille tilalla altistuu. Melu, valaistus ja kaasut mitataan

myös. Jokaiselle työterveydenhuoltoon liittyvälle tilalle tehdään tilakäynti. Tämän jälkeen tilakäynnit tehdään neljän vuoden välein.

Tilakäynnin jälkeen maatalousyrittäjä kutsutaan terveystarkastukseen, jossa terveydenhoitaja tekee perusteellisen terveystarkastuksen. Tarkastus tehdään n. kahden vuoden välein.

Voit liittyä työterveydenhuoltoon jättämällä ilmoittautumislomakkeen terveyskeskukseen tai yksityiselle lääkäriasemalle. Samalla hyväksyt tilakäynnin työolojen selvittämiseksi tilalla. Tilakäynnin kieltäminen johtaa siihen, että et saa alennusta MATA-työtaturma-vakuutusmaksusta. Maksualennus koskee neljää vuotta tilakäynnin jälkeen.

Sinun katsotaan liittyneen työterveydenhuoltoon sinä päivänä, jolloin terveyskeskus tai lääkäriasema on vastaanottanut ilmoituksen. Palvelun tuottaja ilmoittaa Mela:lle kuka on liittynyt.

Maatalousyrittäjä, joka työskentelee työntekijänä ja kuuluu ainoastaan työnantajan järjestämään työterveydenhuoltoon, ei saa alennusta MATA-vakuutusmaksusta. Alennus koskee niitä, jotka ovat liittyneet maatalousyrittäjien työterveydenhuoltoon. Sen sijaan voi työntekijänä myös liittyä työterveydenhuoltoon maatalouden osalta, vaikka työn puolesta kuuluisi työterveydenhuollon piiriin.

7.4 Työnantajalle

Työnantaja on velvollinen järjestämään lakisäateistä ennalta ehkäisevää työterveyshuoltoa työntekijöille, jotka ovat työsopimus- tai virkasuhteessa. Lisäksi työnantaja voi järjestää sairaanhoitopalveluja yleislääkäritasolla.

Työterveydenhuoltoa koskeva laki koskee Suomessa tehtyä työtä, johon työnantaja on velvollinen soveltamaan työturvallisuuslakia.

Kela maksaa korvausta työnantajalle välttämättömistä ja kohtuullisista kustannuksista työterveydenhuollon järjestämiseksi sairausvakuutuslain mukaisesti. Työterveydenhuolto on maksutonta työntekijöille.

Työnantajalla tulee olla kirjallinen sopimus, joka on laadittu yhteistyössä palvelun tarjoajan kanssa sekä toimintasuunnitelma siitä, miten työterveydenhuolto järjestetään. Voimassa oleva sopimus ja toimintasuunnitelma ovat korvauksen saamisen edellytys.

Työterveydenhuoltona ei korvata sellaisia kustannuksia kuten esimerkiksi hammashoito, kuntoutus, työ- ja liikennevammat tai ammattitaudit. Näitä varten on omat lakisääteiset korvausjärjestelmät.

Kela korvaa työterveydenhuollon kustannukset edellyttäen, että työnantajan järjestämät työterveydenhuollon palvelut ovat työntekijöille maksuttomia.

Korvaus on 60 prosenttia ennalta ehkäisevän terveydenhuollon kulujen osalta ja 50 prosenttia sairaanhoitokuluista.

Tärkeitä linkkejä

Seuraavia linkkejä on käytetty esitteen laatimisessa ja linkeistä löytyy lisätietoa. Linkkejä voidaan myös käyttää esitteen vuosittain muuttuvien tietojen tarkastamiseen.

www.mela.fi

www.kela.fi

www.työeläke.fi

www.syt.fi

www.ayt.fi

www.mol.fi

www.yrityssuomi.fi

www.etk.fi (Eläketurvakeskus)

www.yrittajat.fi

Vakuutusyhtiöiden Internet -sivut

Esite on laadittu projektissa ”Företagsrådgivning i Sydösterbotten” (Yritysneuvonta Suupohjarannikko-seudulla). Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2007-2013 ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto on rahoittanut projektin. Pohjanmaan Ely-keskus on myöntänyt projektirahoituksen.

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Österbottens Svenska Lantbrukssällskap r.f.

Toimisto: Kauppapuistikko 16 D, 65100 VAASA

Puh: 010-839 2200

E-posti: etunimi.sukunimi@proagria.fi